Bouwen aan een gezonde toekomst

Een uitnodiging aan de stad

Kromme Rijnoever, Napoleonplantsoen

Volksgezondheidsbeleid 2015 - 2018

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl/bouwen-aan-een-gezonde-toekomst

Bouwen aan een gezonde toekomst

Vooraf

Voorwoord

Wat wil Utrecht bereiken?

Gezonde stad

Gezonde wijk

Gezonde start

Uitgangspunten

Vervolg

Bijlagen

Vooraf

Voor u ligt het Volksgezondheidsbeleid 2015-2018 van de gemeente Utrecht, uitwerking van het coalitieakkoord 'Utrecht maken we samen'. 'Utrecht maken we samen' is niet alleen de titel van het coalitieakkoord, het geeft ook aan op welke wijze inwoners, partners en de gemeente kunnen bijdragen aan de inrichting van de stad.

Het Volksgezondheidsbeleid 2015 -2018 is bedoeld als een uitnodiging aan u, de stad. We nodigen u uit om initiatief te nemen, samenwerking te zoeken en een bijdrage te leveren aan gezond leven en wonen in onze stad.

Aanleiding

In het coalitieakkoord 'Utrecht maken we samen' staan drie speerpunten centraal: 'Utrecht maken we samen', 'Bouwen aan een gezonde toekomst' en 'Werken aan werk'. Het volksgezondheidsbeleid is een uitwerking van het coalitieakkoord 'Utrecht maken we samen' en het richtinggevende kader voor 'Bouwen aan een gezonde toekomst'. Hierin wordt de verbinding gelegd tussen fysieke, sociale en economische vraagstukken, die kansen bieden om bij te dragen aan gezonder leven en gezonder wonen in Utrecht. Daarnaast vraagt de Wet publieke gezondheid gemeenten eenmaal in de vier jaar gemeentelijk volksgezondheidsbeleid vast te stellen. Met dit richtinggevende kader, voldoen we aan deze vereiste.

Proces

In februari 2014 is de Volksgezondheid Monitor Utrecht 2014 gepresenteerd. Deze monitor geeft een actueel beeld van de gezondheid van de Utrechters en factoren die daaraan kunnen bijdragen. De presentatie is gebruikt om de staat van en ontwikkelingen in gezondheid van Utrechters met elkaar door te spreken. Vervolgens zijn op basis hiervan adviezen gegeven en wensen geuit. Vervolgens zijn tal van gesprekken gevoerd om te onderzoeken wat een ieder binnen haar mogelijkheden kan bijdragen. Dit heeft geleid tot een bijeenkomst met partners in de stad (september 2014). Op deze bijeenkomst is gevraagd naar het belang van de items en wat u kan bijdragen. Dit heeft de basis gevormd van het eerste concept van het volksgezondheidsbeleid.

Tussenproducten hebben we getoetst en we hebben actief om reacties gevraagd. Daaruit is het richtinggevende kader ontstaan dat nu voor u ligt. We verwachten dat de inhoud herkend en erkend wordt en dat de betrokkenheid die we op dit onderwerp hebben ervaren, zich vertaalt in een inspirerende en vernieuwende samenwerking. Een samenwerking waar samen gebouwd wordt aan een gezonde toekomst.

Vervolg

Dit document is een uitnodiging aan de stad om initiatief te nemen en samenwerking te zoeken om bij te dragen aan gezond leven en wonen in onze stad. Vanuit alle portefeuilles draagt de gemeente bij en krijgt gezondheid van de Utrechters een plek in de verschillende programma's en activiteiten in de stad.
Vanuit de portefeuille Volksgezondheid worden jaarlijks activiteiten uitgevoerd om de gezondheid van de Utrechters te bewaken, te beschermen en te bevorderen (zie bijlage 1). Gezondheidsbeschermende taken op het terrein van infectieziektebestrijding, tuberculosebestrijding, SOA- bestrijding en technische hygiënezorg bij evenementen zijn via de Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid bij de GGD regio Utrecht belegd. Geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij grootschalige ongevallen en rampen (GHOR) wordt geleverd door de Veiligheidsregio Utrecht op basis van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Utrecht. De gemeente Utrecht (Volksgezondheid) participeert in de piketorganisatie. «

Voorwoord gemeentelijk Volksgezondheidsbeleid

Wethouder Victor Everhardt introduceert “Bouwen aan een gezonde toekomst”.

Wat wil Utrecht bereiken?

Welke publieke of maatschappelijke waarde staat centraal? Wie dragen daar aan bij en wat kan men daarbij van de gemeente verwachten? Dit zijn de vragen die we ons hebben gesteld bij het ontwikkelen van het nieuwe Volksgezondheidsbeleid. We vinden dat beleid gestoeld op toevoegen van publieke waarden (public value management) goed aansluit bij onze ambitie ‘Utrecht maken we samen’. Deze aanpak is nieuw voor ons als gemeente.

Wij zijn hierin een lerende organisatie en benutten eigen en externe expertise om deze aanpak samen met u verder te ontwikkelen en door te vertalen naar een verantwoordingsmethode.

In onze aanpak hanteren we een drietal vragen. Deze komen ook later bij de inhoudelijke hoofdlijnen terug. »»

Bouwen aan een gezonde toekomst

Utrecht, een stad waar inwoners gezond en veerkrachtig zijn.

Deze waarde houdt in dat inwoners zich gezond voelen, gezond zijn en gezond blijven. Inwoners kunnen genieten van de leuke dingen en omgaan met tegenslagen in het leven. Met het Utrechtse Volksgezondheidsbeleid 2015-2018 willen we deze waarde versterken. Het is een wenkend perspectief en reikt verder dan genoemde beleidsperiode.

Onder de 3 hoofdlijnen ‘gezonde stad’, ‘gezonde wijk’ en ‘gezonde start’ hebben we subwaarden geformuleerd. De waarden hebben we afgeleid uit de vele gesprekken die we hebben gevoerd met bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en experts. De maatschappij verandert continu, daarmee veranderen de waarden mee. We blijven scherp op nieuwe inbreng, bijvoorbeeld via de contacten die we hebben gedurende ons dagelijkse werk en de georganiseerde stadsgesprekken die over tal van onderwerpen worden gevoerd.

Utrecht is een stad vol dynamiek en betrokkenheid. Utrechters, organisaties en overheden dragen dagelijks bij aan een gezonde stad. Er zijn tal van netwerken en samenwerkingsverbanden van bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstituten in de stad. Soms georganiseerd rond een thema, soms gebied- of setting gericht (buurt, wijk, stad, school, regio, nationaal of internationaal). Deels eigen initiatief en middelen, deels in coproductie, deels geïnitieerd door of in opdracht van de overheid. Nieuwe netwerken en samenwerkingsvormen ontstaan.

Wat draagt de gemeente bij? We hebben als gemeente een maatschappelijke verantwoordelijkheid en wettelijke taken die raakvlakken hebben met volksgezondheid. Die taken voeren we uit. Waar mogelijk zoeken wij samenwerking en leggen we verbinding met en tussen partners en netwerken vanuit de overtuiging dat dit maatschappelijke kracht genereert. We laten ruimte voor initiatieven die waarde toevoegen, voor initiatieven die de gemeente uitdaagt op haar publieke taken en voor bewoners om hun eigen verantwoordelijkheid in te vullen. Want Utrecht maken we samen.

Met dit document nodigen we de stad uit om bij te dragen aan gezonder leven en gezonder wonen in een duurzame en gezonde stad. »

Bouwen aan een gezonde toekomst

Aan Utrecht als een stad waar inwoners veerkrachtig zijn, waar we graag met elkaar wonen, werken en leven en waar iedereen de moeite waard is. Kortom, een uitnodiging om initiatief te nemen, samenwerking te zoeken en bij te dragen aan de maatschappelijke waarde waar de gezonde stad voor staat.

Hierna geven we inzicht in wat u van de gemeente kunt verwachten om de ambitie waar te maken; welke waarde voegen wij als gemeente toe?

In onze aanpak onderscheiden we drie hoofdlijnen:

Gezonde stad

Gezonde wijk

Gezonde start

Bouwen aan een gezonde toekomst

Bij onze drie inhoudelijke hoofdlijnen Gezonde stad, Gezonde wijk en Gezonde start, hanteren we de volgende uitgangspunten. Deze vormen de basis bij de vernieuwing en versterking van ons beleid.

Uitgangspunten

We benaderen gezondheid breed en positief

We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’

We zetten ons in om gezondheids-achterstanden te verkleinen

We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden

We versterken de volksgezondheid-monitor

Bouwen aan een gezonde toekomst

Uitgangspunten

- **We benaderen gezondheid breed en positief**
- **We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’**
- **We zetten ons in om gezondheidsachterstanden te verkleinen**
- **We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden**
- **We versterken de volksgezondheidsmonitor**

We benaderen gezondheid breed en positief

In Utrecht nemen we als basis voor gezondheid het concept ‘positieve gezondheid’[1]. We gaan uit van de kracht van mensen en zien gezondheid als doel en als middel om een ander doel – bijvoorbeeld mee kunnen doen of zelfontplooiing – te bereiken. We zetten in op veerkracht zodat in het geval van een tegenslag iemand er eigenstandig weer bovenop kan komen.

Ook al is iedereen zelf verantwoordelijk voor zijn of haar eigen gezondheid, de overheid heeft een rol om de gezondheid van de Utrechters te bewaken, te beschermen en te bevorderen. Dit is aan de orde bij die aspecten waar gezondheidsexpertise over gezondheidsrisico’s of gezondheidsbeschermende factoren nodig is. De overheid wil dat Utrechters in staat zijn zelf de gezondheidsrisico’s te verkleinen, dan wel de beschermende factoren te versterken. Daar waar de Utrechters het zelf (nog) niet kunnen, heeft de overheid een taak.

Gezondheid als middel heeft tal van directe relaties met andere domeinen. Zo heeft gezondheid invloed op bijvoorbeeld het functioneren op werk of bij sport. Aan de andere kant beïnvloedt de leefomgeving, zekerheid van inkomen en het hebben van een dagbesteding de gezondheid. Met deze brede en positieve benadering van gezondheid gaan we voor een samenleving waar de focus ligt op wat er wél mogelijk is en niet ligt op de beperking van mensen of het probleem. Door de breedte van de benadering erkennen we de bijdrage die we als gemeente met onze programma’s leveren aan de voorwaarden voor een goede gezondheid van de Utrechters en een gezonde stad. Door verbinding (cross overs) kunnen we mogelijk meer versterken en vernieuwen. Onze gezondheidsexpertise wordt versterkt en deze inbreng wordt explicieter meegewogen bij onze bestuurlijke besluitvorming. ‹‹‹

[1] Dit concept is ontwikkeld door arts en onderzoeker Machteld Huber. Zie http://dx.doi.org/10.1136/bmj.d4163

Bouwen aan een gezonde toekomst

Uitgangspunten

- We benaderen gezondheid breed en positief
- **We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’**
- We zetten ons in om gezondheidsachterstanden te verkleinen
- We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden
- We versterken de volksgezondheidsmonitor

We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’

We voorkomen problemen door ons te richten op een gezonde start van kinderen. Gezond en veilig opgroeien heeft gevolgen voor ontwikkeling en ontplooiing op latere leeftijd. Jong geleerd is oud gedaan. We voorkomen problemen ook door ons te richten op gezondheidsbevordering bijvoorbeeld met het inrichten van een gezonde leefomgeving en het bevorderen van een gezonde leefstijl en gezondheidsvaardigheden.

Als het eens wat minder gaat of als er problemen zijn, kunnen Utrechters rekenen op passende medisch en/of sociale basiszorg. Waar dat kan normaliseren zorgverleners, waaronder buurtteammedewerkers, huisartsen en jeugdgezondheidszorgprofessionals, de situatie en helpen zij problemen op te lossen. Het gaat erom dat mensen zo veel mogelijk zelfstandig kunnen zijn, kunnen participeren en zo lang mogelijk deel kunnen nemen aan het normale leven.

De gemeente Utrecht en de zorgverzekeraar hechten beiden aan een nauwe samenwerking tussen de huisartsen, wijkverpleegkundigen en de buurtteams om te voorkomen dat mensen tussen wal en schip raken. In het Convenant Utrecht gezond! zijn daartoe de samenwerkingsafspraken vastgelegd. «««

Bouwen aan een gezonde toekomst

Uitgangspunten

- We benaderen gezondheid breed en positief
- We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’
- **We zetten ons in om gezondheidsachterstanden te verkleinen**
- We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden
- We versterken de volksgezondheidsmonitor

We zetten ons in om gezondheids-achterstanden te verkleinen

Uit de Volksgezondheidsmonitor Utrecht die begin 2014 gepresenteerd is, blijkt dat de gezondheid van de Utrechters over het algemeen goed is.

Dit geldt niet voor iedereen. Binnen de stad zijn er groeperingen die grote gezondheids-achterstanden hebben. De sociaal-economische en sociaal-culturele positie van mensen, waaronder hun opleiding, speelt duidelijk een rol. Bij degenen met de grootste gezondheids-achterstanden is vaak sprake van stapeling van problemen op het terrein van bijvoorbeeld gezondheid, rondkomen en wonen. Zij leiden veelal een geïsoleerd leven. We zien dit geografisch vertaald in gezondheidsverschillen tussen wijken en buurten in de stad. Dit betekent wat voor de belasting van de individuele mensen, en ook voor de belasting van de buurten.

Het vraagt naast de inzet van de Utrechters zelf ook een bijdrage van vele andere partijen. Zo kunnen we voortbouwen op de ervaringen van de succesvolle Gezonde Wijkaanpak. Dit behelst een brede, samenhangende aanpak op maat, samen met Utrechters en wijkpartijen zoals buurtsuper, sportclub, school, jeugdarts, huisarts, buurtteam, woningcorporaties etc. We investeren in de jeugd en in een sterke basis voor een gezond leven.

We zetten ons in om, samen met de Utrechters en partijen, een trendbreuk te realiseren en de gezondheidsachterstanden niet groter te laten worden. Hiermee sluiten we aan bij het stimuleringsprogramma ‘Gezond in...’ van het Rijk. De hierin gekozen aanpak is gebaseerd op lokale voorbeelden, literatuur en onderzoek. De Gezonde Wijkaanpak Overvecht is een van die voorbeelden. «««

Uitgangspunten

- We benaderen gezondheid breed en positief
- We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’
- We zetten ons in om gezondheidsachterstanden te verkleinen
- **We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden**
- We versterken de volksgezondheidsmonitor

We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden

We willen dat alle inwoners, jong en oud, een menswaardig bestaan kunnen leiden. Iedereen is de moeite waard. We zijn alert op signalen uit de stad of vanuit professionals over gezondheidsrisico’s dan wel ontbreken van gezondheidsbeschermende factoren bij specifieke groepen.

Als Utrechters het zelf (tijdelijk) niet kunnen redden, bieden we ondersteuning dichtbij, in samenhang met en in aansluiting op het ‘gewone leven’. De buurtteams hebben hierin een centrale rol. Zij ondersteunen mensen die meerdere (complexe) vragen of problemen hebben bijvoorbeeld op het gebied van zorg, rondkomen, wonen, isolement of anderszins. Ook kunnen zij doorgeleiden naar dagbesteding of zo nodig aanvullende zorg.

Ook het bespoedigen van de toegang tot de arbeidsmarkt, leveren van inkomenssteun en schuldhulpverlening, huisvesting of opvang wordt via de buurtteams geregeld. Bij mensen die zorg mijden, problemen hebben met woonhygiëne of kampen met ernstige verslavingsproblematiek bieden we een helpende hand om samen met betrokkenen de weg naar reguliere zorg, bijvoorbeeld de huisarts, te vinden. Dat doen we onder andere via de regionale toegang voor opvang en beschermd wonen. De Buurtteams Jeugd en Gezin hebben daarnaast ook aanvullende taken als het gaat om alle ontwikkelings- en opvoedvragen en begeleiding en ook bij (lichte) J-GGZ problematiek. «««

Uitgangspunten

- We benaderen gezondheid breed en positief
- We zetten in op het voorkomen van problemen en bevorderen van ‘gewoon leven’
- We zetten ons in om gezondheidsachterstanden te verkleinen
- We willen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leiden
- **We versterken de volksgezondheidsmonitor**

We versterken de volksgezondheids-monitor

De gemeente volgt de leefbaarheid, veiligheid, de gezondheid en andere thema’s in de stad via de Utrecht Monitor. Meer specifiek op gezondheid gericht geeft de Volksgezondheidsmonitor Utrecht (VMU) zicht op en inzicht in de gezondheidssituatie van de Utrechters, factoren die deze beïnvloeden en de ontwikkelingen gedurende de tijd. Dit doen we door informatie uit gezondheidspeilingen, informatie uit onderzoek en de praktijk te bundelen en de ontwikkelingen in de tijd te volgen.

De Volksgezondheidsmonitor Utrecht wordt versterkt en doorontwikkeld tot een actueel, transparant en toegankelijk kennisinstrument. We stimuleren het gebruik van informatie bij (gezondheids)zorgprofessionals, buurtteams en aanpalende beleidsterreinen en verrijken onze informatie met die van partners. We gaan in gesprek met Utrechters en publieke en private partners om gezamenlijk de informatie te duiden en aangrijpingspunten te vinden voor gerichte gezondheidsverbeteringen. Vervolgens wordt nagegaan wie nodig zijn om de gezondheidsverbeteringen te realiseren. Zij worden aangemoedigd om aan te pakken; als de gemeente een rol heeft pakken wij die op. Er wordt gewerkt aan een vorm van de monitor waarbij actuele informatie over de

gezondheidssituatie van Utrechters beschikbaar is en ook toegankelijk voor anderen. Het gaat daarbij om, met in achtneming van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP), kennis en informatie delen en koppelen. Ook zullen open data beschikbaar gesteld worden, zodat ook anderen deze gegevens kunnen gebruiken voor analyses.

Wij hechten eraan dat de activiteiten die ondernomen worden om de gezondheid te verbeteren worden begeleid door onderzoek. Op deze manier kan de aanpak waar nodig door de initiatiefnemer of opdrachtgever worden aangepast om de effectiviteit zo groot mogelijk te laten zijn. ‹‹‹

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Gezonde stad

Wat is de maatschappelijke waarde van een Gezonde stad?

Dit is een aantrekkelijk perspectief voor Utrecht en voor de huidige en toekomstige inwoners van de stad. De Gezonde stad is nooit ‘af’. Het is een wenkend perspectief en een uitnodiging aan de samenleving om aan te werken.

Utrecht slaagt erin grootstedelijkheid en gezondheid te combineren, wil dat verder uitbouwen en wil dat alle inwoners daarvan kunnen profiteren. Veel partijen zijn betrokken.

Utrecht, een stad waar mensen in goede gezondheid wonen, werken en leven – waar iedereen de moeite waard is en een kans krijgt om mee te doen.

Allereerst de inwoners, verder het bedrijfsleven, allerlei maatschappelijke organisaties en uiteraard de overheid. Iedereen is nodig en levert vanuit zijn rol of verantwoordelijkheid een bijdrage. Denk daarbij aan vrijwilligerswerk bij een sportclub, ouderinitiatieven bij scholen et cetera. Samenwerking tussen de stad en de gemeente vindt op verschillende manieren plaats. Zo worden initiatieven van Utrechters aangemoedigd en zo nodig gefaciliteerd en gesteund via het opgerichte Initiatievenfonds. Economische bedrijvigheid wordt gestimuleerd, de gemeente heeft speciaal daarvoor een Lokaal Economisch Fonds ingericht. Ook wordt een grootschalig plan voor de overgang naar duurzame energie samen met Utrechters vormgegeven.

We willen de maatschappelijke betekenis van gezondheid voor de stad in de komende periode explicieter benoemen en meewegen in onze besluitvorming. Gezondheid heeft al een stevige plaats in de gemeentelijke programma’s. Verdere versterking is mogelijk door meer verbinding aan te brengen tussen gemeentelijke programma’s en door aan te sluiten bij maatschappelijke initiatieven en deze te versterken. Nieuwe onderwerpen en allianties dienen zich aan. Als we verwachten dat waarde toegevoegd gaat worden aan de Gezonde stad, stimuleren we allianties om door te gaan op de ingeslagen weg en zoeken met hen samen naar financieringsmogelijkheden. »»

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Wat kunt u van de gemeente verwachten?

De gemeentelijke programmabegroting geeft een beeld van de verschillende programma's en domeinen waarop de gemeente actief is. Met al deze activiteiten dragen we als gemeente ook bij aan gezond wonen en leven in de stad. Het programma Volksgezondheid is daar een van de meer specifiek op gezondheid gerichte onderdelen van.

Gezondheid draagt op haar beurt ook weer bij aan de meer sectoraal geformuleerde doelstellingen, bijvoorbeeld: gezonde leerlingen voelen zich fitter, zitten beter in hun vel en behalen betere schoolprestaties en zorgen voor minder schooluitval.

Zij kunnen hun talent ontwikkelen. Het werkt vice versa. In de verbinding liggen kansen voor versterking van het resultaat. In bijlage 2 staat een overzicht op basis van de Programmabegroting 2015 van de doelstellingen en programma's die bijdragen aan gezondheid (en vice versa). Dit illustreert de gemeentelijke inzet op gezondheid in de context van de samenleving. Hierbij zien we kansen voor verdere verbinding en versterking. »»

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Voorbeelden van onze huidige inzet met de verschillende programma's voor gezondheid en de Gezonde stad zijn:

- De inrichting en de kwaliteit van de woon- en leefomgeving: bijvoorbeeld de verbetering van de luchtkwaliteit
- De ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de stad
- De (gezonde) bereikbaarheid van de stad
- Een groene, schone en veilige openbare ruimte die ook uitnodigt tot ontmoeting
- De verbinding van wonen en zorg en de betaalbaarheid van woningen
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning: Meedoen naar vermogen en voorzieningen voor en het stimuleren van ontmoeting en 'samen'redzaamheid, de basiszorg en waar nodig aanvullende zorg en ondersteuning
- De bijdrage van onderwijs bij talentontwikkeling en het behalen van een startkwalificatie
- De zorg voor een veilige en gezonde ontwikkeling van de jeugd
- Sporten en bewegen
- Het deelnemen aan het culturele leven in de stad en de wijken -het werken of anderszins participeren in de samenleving en de hulp bij (het voorkomen) van financiële problemen die belemmeren daarbij
- Volksgezondheid: Gezonde wijk voor vermindering gezondheidsachterstanden, Jeugdgezondheidszorg, gezondheidsexpertise (leefstijlinterventies, leefomgeving, voedsel) en gezondheidsadvisering bij ruimtelijke en bereikbaarheidsplannen, preventie, zorg en duurzaam herstel kwetsbare Utrechters, monitoring gezondheidssituatie.

Meer informatie over wat de gemeente op dit vlak doet, vindt u op www.utrecht.nl/bouwen-aan-een-gezonde-toekomst/ »»

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Ruimte voor versterking of vernieuwing

Op vele manieren draagt de gemeente bij aan gezond leven en wonen in onze stad. We zien ruimte voor vernieuwing en versterking door alert te zijn op bestaande netwerken of allianties en desgewenst deel te nemen.

Door nieuwe ontwikkelingen in de samenleving en ook binnen de gemeentelijke organisatie op te merken en meer te zoeken naar synergie en versterking kan de gemeente bijdragen aan het creëren van een gezonde stad. Een stad waar mensen in goede gezondheid wonen, werken en leven – waar iedereen de moeite waard is en kansen zijn om mee te doen. Thema's die ook weer verbonden zijn en bijeenkomen in de leefsituatie van mensen komen dan in beeld. Het werken aan gezondheid vraagt een doelgerichte benadering van diverse betrokkenen en is een dynamisch en permanent proces. «««

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde stad

- **Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling**
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling

Het aantal inwoners van Utrecht neemt snel toe. Dat brengt grote opgaven en kansen met zich mee. Deze groei zien wij als kans om de kwaliteit van het leven in onze stad, die over het algemeen goed is, verder te verbeteren door in te zetten op een gezonde en duurzame stedelijke ontwikkeling.

Utrecht investeert al jaren in fietsvoorzieningen, duurzame energieopwekking en groene ruimte. Zo wordt de gezonde keuze aantrekkelijk gemaakt. Een platform voor Healthy Urban Living kan een rol spelen in de wijze waarop het binnenstedelijk bouwen gestalte krijgt, zodat Utrecht een compacte stad blijft waar je met de fiets alle bestemmingen kunt bereiken en de landschappen en recreatiegebieden rond de stad toegankelijk blijven. We benutten alle kansen in de openbare ruimte voor bewegen, spelen, ontmoeten en groenbeleving en zorgen voor een scheiding tussen speelgebieden en verkeer.

Bij bouwprojecten stimuleren we de initiatiefnemers om creatieve oplossingen te bedenken die bijdragen aan zoveel mogelijk positieve effecten voor de gezondheid van de Utrechters.

Daarbij toetsen we op een aantal elementen die van belang zijn voor een gezonde (toekomstige) leefomgeving: duurzaam omgaan met energie, voorbereiden op klimaatverandering, bodem-, water- en luchtkwaliteit en vermindering geluidsoverlast. »»

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Zo draagt het creëren van voldoende stilte-plekken in de stad bij aan een gezonde omgeving. Creatief zoeken we naar oplossingen die bijdragen aan een betere luchtkwaliteit. Naast aandacht voor de fiets, draagt aandacht voor de voetganger bij aan schone mobiliteit, aan ontmoetingen in de openbare ruimte en aan gezonde beweging. Een duurzame en gezonde stedelijke ontwikkeling vraagt een integrale en brede benadering met ruimte voor bestuurlijke keuzen.

De nieuwe Omgevingswet biedt hiervoor een betekenisvol handvat. Vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet in 2018 experimenteert Utrecht met een omgevings-wijzer voor duurzame herontwikkeling, een methode om in ruimtelijke projecten samen met alle betrokkenen een duurzaam handelingsperspectief op te stellen en vast te leggen in een omgevingsvisie.

We zijn ons ervan bewust dat ruimtelijke en gezondheidsbelangen uiteen kunnen lopen en verschillende consequenties hebben; dit vraagt per situatie een transparante toelichting zodat er een zorgvuldige bestuurlijke afweging kan plaatsvinden. We versterken de gezondheidsexpertise in alle fasen van de ruimtelijke ontwikkeling. «««

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling

De doorontwikkeling van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet geeft de gemeente een veel grotere verantwoordelijkheid.

Samen met alle betrokken partijen is gewerkt aan het Utrechts model voor zorg en ondersteuning. Het doel van de aanpak Meedoen naar Vermogen is om de eigen kracht van Utrechters die het (tijdelijk) zelf niet redden te versterken en het beschikbare geld voor ondersteuning en hulpverlening aan deze inwoners zo efficiënt en effectief mogelijk te besteden. Dit doen we door aan te haken bij wat mensen zelf kunnen.

Hiervoor is in het hele maatschappelijk veld een kanteling in denken en doen nodig en ingezet. Samen met organisaties en instellingen in de stad werken we aan een integrale aanpak, zodat de juiste ondersteuning geboden kan worden aan wie dat nodig heeft.

Bij de uitvoering van de Jeugdwet komt de nadruk te liggen op het versterken van de basis, de eigen kracht van kinderen en gezinnen. We willen veel meer verbinding leggen tussen de domeinen die bijdragen aan gezond, veilig en talentvol opgroeien van kinderen en jongeren. Denk aan de jeugdgezondheidszorg, het (passend) onderwijs, het jeugd- en jongerenwerk, de veiligheidsaanpak en het vernieuwend welzijn. »»

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- **Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling**
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

De nieuwe visie en werkwijzen moeten daarnaast tot vermindering van kosten leiden. Wij hebben als gemeente de regie op de Utrechtse aanpak van de Participatiewet. De drie actiepijlers van het gemeentebeleid op dit terrein zijn het versterken van bedrijvigheid en ondernemerschap, mensen aan de slag helpen (werken moet lonen) en het smeden van succes met het onderwijs.

Utrecht richt zich op het versterken van de zelfredzaamheid en het zelfmanagement van de Utrechters. Op verschillende manieren wordt hier invulling aan gegeven en worden Utrechters hiertoe uitgenodigd, gestimuleerd en waar nodig ondersteund door de professionals als gezondheidswerkers, jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen, buurtteammedewerkers, sociaal makelaars, beweegmakelaars, eerste-lijnsprofessionals, wijkverpleegkundigen en andere medewerkers van zorgorganisaties.
We zien ook inspirerende voorbeelden van ‘samen’redzaamheid in de stad ontstaan van professionals en bewoners (voor en door).
We dragen bij aan de uitbouw en de verdere verspreiding over de wijken. Bijvoorbeeld Samen in de Stad, het sociale netwerk voor en door ouderen. Hierbij krijgt het initiatief Samen Hoograven navolging in verschillende wijken.

Initiatieven vanuit de samenleving worden omarmd. We willen bewoners en organisaties stimuleren en zo nodig (tijdelijk) faciliteren. Het kan ook nodig zijn dat we de initiatiefkracht van mensen eerst helpen versterken.
Gezonde mensen participeren beter en meedoen draagt bij aan de gezondheid van mensen. Financiële problemen gaan vaak gepaard met

gezondheidsproblemen, vooral psychische problemen. Dat laat het belang zien van ’Werken aan werk’, lokaal arbeidsmarktbeleid, participatiebeleid en het (nieuwe) armoedebeleid voor de gezondheid en de inzetbaarheid van mensen.

Langer thuis wonen van ouderen en mensen met een beperking vraagt om alertheid van de betrokkenen, directe familie en buren die als het echt niet gaat bij het buurtteam aan »»

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- **Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling**
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

kloppen. Samenwerking in de basiszorg tussen buurtteams en huisartsen is een noodzakelijke voorwaarde om gerichte ondersteuning aan deze Utrechters te bieden. Waar nodig wordt de wijkverpleegkundige ingeschakeld of wordt gebruik gemaakt van voorzieningen die de gemeente te bieden heeft om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Als er echt sprake is van zware problematiek is er de mogelijkheid tot woonbegeleiding en beschermd wonen. Daarbij wordt waar nodig de verbinding gelegd met de zorg vanuit de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg.

In de Zorg voor Jeugd vindt een vergelijkbare transformatie plaats waarin de buurtteams de spil vormen tussen het gewoon opvoeden en de meer gespecialiseerde jeugdhulp. Hierbij vindt nauwe samenwerking plaats met de eerstelijnszorg, de jeugdgezondheidszorg en bijvoorbeeld het onderwijs, het jongerenwerk en de veiligheidspartners.

Bij langer thuis wonen is ook aandacht nodig voor de verbinding van wonen en zorg. Toegang tot een geschikte woning met behoud van het eigen sociaal netwerk is een begrepen wens. Hiervoor is aandacht in ons beleid. Tegelijk weten we dat dit bij de sociale huurwoningen een lastige opgave is. Er wordt in de nieuwe woonruimteverdeling naar een voorrangssysteem gezocht voor mensen met beperkingen. Daarmee krijgt deze groep een betere positie en zullen zij een grotere kans hebben op een geschikte woning. Het blijft verdelen van schaarste. De intentie is onvoldoende aanbod per wijk te leveren, zodat mensen de kans hebben om in de eigen wijk te blijven wonen. Daarnaast is in de huisvestingsverordening een mantelzorgurgentie opgenomen voor de sociale huursector.

Mensen wonen langer zelfstandig thuis. Bij mensen die veel zorg nodig hebben en dit niet zelf kunnen organiseren, zijn de gezondheidsrisico's groter. We denken dan aan (migranten-)ouderen, mensen met een lichtverstandelijke beperking en aan alleenstaanden met dementie. Ook weten we dat eenzaamheid en het gebrek aan betekenisvolle contacten risicofactoren zijn voor de gezondheid. Wij zijn alert op gezondheidsrisico's of (nieuwe) risicogroepen en zullen verantwoordelijke partners zoals politie, woningcorporaties en zorgorganisaties hierop actief attenderen. Het is aan alle partijen in de stad om bij te dragen en alert te zijn op signalen, die een risico vormen voor de gezondheid van de Utrechters.

De virtuele leefomgeving wordt steeds belangrijker. De virtuele leefomgeving brengt kansen en mogelijkheden met zich mee voor contact, voor nieuwe netwerken en voor informatievoorziening en ondersteuning. De virtuele leefomgeving heeft ook een keerzijde. Er ontstaan nieuwe vraagstukken over bijvoorbeeld cyberpesten, veiligheid, privacy en toegankelijkheid. We willen ontdekken welke positieve en belastende impact de virtuele leefomgeving heeft op de gezondheid en, of en zo ja welke rol wij vanuit de gemeente daarin kunnen innemen om gezondheidsrisico's te beperken. «««

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- **Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel**
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel

Utrecht profileert zich internationaal als stad van lokaal gezond en duurzaam voedsel. In Utrecht zijn veel inspirerende voorbeelden zoals Utrechters die buurtmoestuinen inrichten waardoor samen tuinieren mogelijk is, zoals Food For Good. Ook de Utrechtse horeca ontdekt steeds meer de waarde van streekproducten, die gepromoot worden door de Stichting Lekker Utregs. Er zijn op speciale plekken in de stad periodiek markten waar de streekproducten verhandeld worden.

De gemeente sluit op deze ontwikkelingen aan en heeft hier een faciliterende en stimulerende rol. Vanuit de portefeuille Grondzaken is de afgelopen jaren braakliggende grond beschikbaar gesteld voor buurtmoestuinen. Vanuit de portefeuille Volksgezondheid stimuleren we de gezonde voedselkeuze. Eten en bewegen vormen een belangrijke basis voor een gezond leven. Binnen onze mogelijkheden stimuleren we duurzaam inkopen, duurzaam consumeren en voorkomen van voedselverspilling. De voedselstrategie van 2012 is hiervoor de basis. We versterken deze strategie en breiden hem verder uit. De gemeente verbindt waar mogelijk nieuwe initiatieven aan bestaande allianties en evenementen om de productie en het gebruik van lokaal voedsel te versterken.

Allianties zoals bijvoorbeeld het landelijk Stedennetwerk stadslandbouw, de Green Deal, het tegengaan van verspilling bij alle Academisch Medische Centra en in dat kader het ontwikkelen van een Food Court op de Uithof, en evenementen als Future Food bijeenkomst in de Botanische Tuinen, publieksdagen en oogstfeesten zijn de netwerken die deze beweging versterken. Het participeren in het Europese project Food Smart Cities for Development ondersteunt de merkwaarden “inspiring” en “welcoming” van de stadsregio Utrecht. De best practices van andere (Europese) steden en de Europese samenwerking zijn een impuls voor lokale Utrechtse samenwerkingsverbanden. Met dit Europese project steunen én stimuleren we de maatschappelijke beweging rond duurzaam, gezond en lokaal voedsel in de stad. ‹‹‹

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- **Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag**
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- Menselijke waardigheid en vangnet

Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag

Een goede gezondheid is een belangrijke basis om mee te kunnen doen op school en in de samenleving. Een gezonde leefomgeving stimuleert en ondersteunt gezond gedrag. We willen de leefomgeving aantrekkelijk maken voor de fietser en de voetganger. De voetganger krijgt steeds meer ruimte. Naast ommetjes zijn er ook looplinten voor de langere afstand. Deze laatste zijn ook voor joggers interessant en veilig. Op deze manier dragen we er aan bij om van de gezonde keuze de aantrekkelijke keuze te maken. Voldoende beweging, goed en regelmatig eten, werk/school en ontspanning vormen immers een belangrijke basis. Vanuit Volksgezondheid zullen we nog meer dan voorheen in cocreatie met Utrechters en initiatieven de verschillende leefstijlthema's meer in samenhang met elkaar oppakken en dit zullen we ook vaker in de context van bijvoorbeeld de school, sport, het gezin of de buurt doen. Ook benutten we natuurlijke contactmomenten (levensfasen) om een gezonde leefstijl, bijvoorbeeld bij jonge ouders, onder de aandacht te brengen. De rol van de Jeugdgezondheidszorg wordt hierin versterkt. Kansen zoals de start van de Tour de France in Utrecht of (nieuwe) allianties (Economic Board Utrecht, Netwerk Utrecht Zorg Ouderen) worden benut.

We vinden het belangrijk om informele beweegactiviteiten in contact te brengen met de georganiseerde sport, ook om accommodaties optimaal te gebruiken.

Naast de huidige leefstijlthema's is er de komende periode aandacht voor terugdringen tabak- en cannabisgebruik onder jongeren en andere mogelijk schadelijke trends. De nieuwe benadering van gezondheid legt de nadruk op veerkracht en vitaliteit van mensen. Deze oriëntatie wordt de basis van ons werk voor gezonde leefstijl en gedrag.

Voldoende gezondheidsvaardigheden zijn eveneens nodig. Daarbij is het van belang dat Utrechters toegang hebben tot informatie, deze informatie kunnen begrijpen en kunnen gebruiken bij het maken van keuzen. Voor mensen die door problemen met de Nederlandse taal of door gebrek aan (computer)vaardigheden onvoldoende uitgerust zijn, wordt nagegaan op welke manier deze achterstand kan worden ingelopen. ‹‹‹

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- **Gezondheid en economische ontwikkeling**
- Menselijke waardigheid en vangnet

Gezondheid en economische ontwikkeling

Utrecht kent een groot medisch, zorg en life science cluster. In de EBU (economisch netwerk regio Utrecht) werken we aan de Health Hub, de regio waar allianties van werkgevers, kennis-instellingen, brancheorganisaties en bedrijven elkaar vinden in de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten en in slimme toepassing van technologie.

Zowel de professionals in de zorg als de kennis-instellingen willen met elkaar in de Utrechtse regio ontdekken hoe de nieuwe technologieën het welzijn van de Utrechters en het werken van en in de gezondheidszorg kunnen verbeteren. Een brede samenwerking is hiervoor nodig, bijvoorbeeld met onderzoek- en onderwijs-instellingen, zorgverzekeraars, zorgprofessionals en het bedrijfsleven. Ontwikkelingen gaan snel; blijvende alertheid op nieuwe ontwikkelingen die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de gezondheid is noodzakelijk. Dit kunnen technologische ontwikkelingen zijn, maar ook hele andere zaken, zoals bijvoorbeeld het belang van (community-)cultuur en ons cultureel erfgoed. Ook deze zijn essentieel voor het welbevinden van de inwoners. ‹‹‹

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde stad

- Gezondheid en de ruimtelijke ontwikkeling
- Gezondheid en maatschappelijke ontwikkeling
- Gezondheid bevorderen via gezond duurzaam lokaal voedsel
- Vernieuwing gezonde leefstijl en gezond gedrag
- Gezondheid en economische ontwikkeling
- **Menselijke waardigheid en vangnet**

Menselijke waardigheid en vangnet

Helaas zijn er altijd mensen die geen beroep doen op de reguliere zorg omdat zij dat niet kunnen of niet (meer) willen. Als gemeente zetten we ons ervoor in dat ook zij de hulp en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben om een ‘normaal leven’ te kunnen leiden. De laatste jaren betrof dit daklozen, mensen uit Midden- en Oost-Europese landen en ongedocumenteerden. Sociaal verpleegkundigen leveren bemoeizorg en leiden hen zo nodig toe naar de reguliere medische of sociale basiszorg.

We verlenen deze mensen toegang tot noodzakelijke medische zorg; ook wordt bij hen nagegaan of er sprake is van infectieziektes die om behandeling vragen. Naast het verbeteren van gezondheid draagt het vangnet ook bij aan het teruggeven van een menswaardig bestaan, aan het verminderen van mogelijke overlast door deze groep en daarmee aan het gemeentelijk veiligheidsbeleid. We spannen ons in om de toegang tot de reguliere zorg voor deze mensen te verbeteren. Veelal hebben deze mensen op meerdere leefdomeinen problemen. De buurtteams pakken dit op. Zij kijken integraal naar de problematiek en zorgen indien nodig voor casemanagement of aanvullende zorg.

Met onze expertise op het gebied van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en verslavingszorg problematiek en onze korte lijnen met zorgpartijen hebben we een (adviserende) rol in het versneld toeleiden naar zorg, de toegang tot de nachtopvang, de woonvoorzieningen maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Anderzijds hebben we de kunde opgedaan om deze mensen tegemoet te treden en te bevragen op hun behoefte en mogelijkheden. We houden zicht op risicogroepen en risicosituaties.

Specifieke groepen die meer gezondheidsrisico’s lopen, hebben onze aandacht. Voor prostituees stellen we spreekuren beschikbaar waar zij een arts kunnen raadplegen; ook worden zij actief geattendeerd op de mogelijkheid om uit dit beroep te stappen en de begeleiding die dan voor hen daarbij geboden wordt. Met het begrip menselijke waardigheid benadrukken wij onze grondhouding dat iedereen de moeite waard is. Daarom willen wij dat alle inwoners een basis kunnen creëren om een menswaardig bestaan te kunnen leiden. «««

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

Gezonde wijk

Wat is de maatschappelijke waarde van de Gezonde wijk?

Dit is een wenkend perspectief voor elke inwoner. We realiseren ons dat het onmogelijk is dat iedereen altijd gezond is of zich gezond voelt. De levensverwachting in goed ervaren gezondheid verschilt tussen mensen en dat zien we terug in de monitorcijfers van de stad en de verschillende wijken.

Met de Gezonde wijk willen we gezondheidsachterstanden aanpakken waar die zich voordoen. Waar de achterstanden groter worden, willen we de trend keren. »»

In Utrecht wonen, werken en leven mensen gezond in de wijk, de buurt, op school en thuis.

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

In Utrecht werken we met veel partijen aan een Gezonde wijk. Allereerst doen de inwoners dit zelf door bijvoorbeeld het groen in de wijk te onderhouden, te helpen op school, het organiseren van een clubje om te wandelen of gezond te koken, of door een oogje in het zeil te houden bij de buurman. Maatschappelijke organisaties waaronder woningcorporaties, (gezondheids)zorgprofessionals, de ziektekostenverzekeraar en de gemeente dragen ook bij aan een gezonde wijk of buurt. Iedereen is nodig en levert vanuit zijn rol of verantwoordelijkheid een bijdrage. Zo zijn bijvoorbeeld scholen zich er steeds meer van bewust dat door de schoolomgeving aan te passen deze ook een positieve invloed kan hebben op de fitheid van hun leerlingen. De PO-raad en de VO-raad promoten de Gezonde school. De ‘vreedzame’-benadering, zoals in de ‘Vreedzame wijk’ en de ‘Vreedzame school’, draagt bij aan een gezond leefklimaat door aandacht voor omgangsnormen en gemeenschapszin (community).

Met het Stimuleringsprogramma Gezond In De Stad (GIDS) stimuleert het Rijk het aanpakken van gezondheidsachterstanden in aansluiting op de lokale context en in samenwerking met lokale partijen. Utrecht ontvangt budget voor de periode 2015-2017, expertise van kenniscentra en kan kennis delen via een website.
De Gezonde Wijkaanpak is een integrale en gebiedsgerichte aanpak die doelgericht werkt aan het verminderen van gezondheidsachterstanden vanuit het ‘vergroten van de maatschappelijke participatie’, het ‘aanleren van een gezonde leefstijl’, het ‘creëren van een gezonde leefomgeving’ en het ‘borgen van de toegankelijkheid van zorg en ondersteuning’. Voor wat betreft dit laatste is er voor Utrechters die het (even) zelf niet kunnen direct hulp en ondersteuning voorhanden door de introductie van de sociale basiszorg (buurtteams) en de steeds vaker wijkgerichte georganiseerde medische (basis)zorg (huisarts en praktijkondersteuners) en persoonlijke verzorging door de wijkverpleegkundige. De buurtteams, de wijkverpleegkundigen en de huisarts/praktijkondersteuners vormen samen met de jeugdgezondheidszorg een stevige en ook overzichtelijke basis(zorg)infrastructuur voor de Utrechters. »»

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

Wat kunt u van de gemeente verwachten?

Voorbeelden van de gemeentelijke inzet met de verschillende programma's voor gezondheid en Gezonde wijk zijn:

- In het wijkactieprogramma leggen we vast wat de gemeentelijke inzet is per wijk. Deze inzet is afgeleid uit de wijkambitie van de wijk. Deze is meerjarig geformuleerd in samenspraak met inwoners, ondernemers en wijkpartners. Hierin is ook aangegeven wat inwoners en ondernemers zelf oppakken. In elk wijkactieprogramma zijn drie speerpunten benoemd. Deze verschillen per wijk van het vergroten van de kansen op werk, tot aanpakken van de verkeersonveiligheid of investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte.
- Grotere inzet op 'sociale prestatie', met deze subsidieregeling heeft de gemeente extra plaatsen voor inloop gecreëerd en bijgedragen aan het ontstaan van sociale netwerken in de stad. Onder de noemer 'Samen in de stad' financiert de gemeente sociale netwerken van ouderen in alle wijken naar het voorbeeld van Samen Hoograven. Diverse organisaties in de wijk werken gericht samen met inzet van vrijwilligers en buurtbewoners, en zorgen voor een laagdrempelig aanbod voor senioren. Ook ouderen bieden op hun beurt een dienst aan. Ouderen ontmoeten anderen en vergroten zo hun netwerk.
- De jeugdgezondheidszorg en de buurtteams Jeugd en Gezin werken in alle wijken. Aan alle kinderen wordt het rijksvaccinatieprogramma aangeboden. De jeugdgezondheidszorg is toegankelijk voor vragen over gezonde opvoeden en opgroeien, ook heeft ze hierin een gezondheidsbevorderende taak. Ze verwijst - waar nodig - en wil met haar inzet ook zorgvragen voorkomen of beperken.
- Doorontwikkeling van het 'Utrechts model' voor het sociaal domein. De inwoner die het even zelf niet redt, kan terecht bij het buurtteam voor ondersteuning op verschillende levensterreinen.
- Vernieuwing armoedebeleid. De Gezonde wijk benadering wordt betrokken bij de vernieuwing van het armoedebeleid, waarin gezondheid een belangrijke plek zal krijgen.
- In elke wijk zijn voorzieningen beschikbaar, variërend van scholen, bibliotheken, speel- en sportvoorzieningen, tot parken en kinderboerderijen. »»

Bouwen aan een gezonde toekomst

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

- In elke wijk zijn beweegmakelaars actief die op de hoogte zijn van al het sport- en beweegaanbod in de wijk en nieuwe initiatieven op dit gebied verder helpen.
- Ook wordt bij ontwikkelingen heel bewust ingezet op het stimuleren van lokale bedrijvigheid. Het Lokaal Economisch Fonds dat door de gemeente is ingesteld ondersteunt initiatieven waarbij bijvoorbeeld wonen en werken kunnen worden gecombineerd.

Meer informatie over wat de gemeente op dit vlak doet, vindt u op www.utrecht.nl/bouwen-aan-een-gezonde-toekomst/

Ruimte voor versterking en vernieuwing

Op vele manieren draagt de gemeente bij aan gezondheid van inwoners en een gezonde stad. We zien ruimte voor vernieuwing en versterking door aan te sluiten bij nieuwe ontwikkelingen in de samenleving, en ook door binnen de gemeentelijke organisatie meer de verbinding te zoeken. Een aantal thema's noemen we. Dit is overigens een dynamisch en permanent proces dat niet eindigt met de looptijd van dit beleid. «««

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak

We ontwikkelen de Gezonde Wijkaanpak door. De focus ligt meer op de schaal van de buurt.

Uit de Volksgezondheidsmonitor 2014 komt naar voren dat er –naast de wijken die al extra aandacht kregen- ook een aantal andere buurten in Utrecht zijn met gezondheidsachterstanden en hardnekkige sociale problematiek. Na contact met inwoners en partners die actief zijn in de betreffende buurt, stellen we buurtschetsen op. Deze zijn vooral kwalitatief van aard en geven inzicht in de vraagstukken en kansen die zich op buurtniveau voordoen. In samenspraak met Utrechters en partners formuleren we aanbevelingen op basis van de buurtschetsen. Er worden schakelbijeenkomsten georganiseerd, waarin wordt ingegaan op de vraag wat de aanbevelingen betekenen voor ieders inzet en verantwoordelijkheid. We zijn alert op initiatieven van bewoners en partijen. Het eigen organisatievermogen en de eigen (reguliere) inzet zijn het vertrekpunt.

Zo nodig faciliteren we die tijdelijk. We benutten meer dan voorheen de laagdrempelige ingang, kennis en inzet van de jeugdgezondheidszorg. De contacten die vanuit de jeugdgezondheidszorg gelegd worden met de Utrechters zelf en de professionals in een directe ring hieromheen is van betekenis om op individueel niveau vroegtijdig te signaleren en inzicht te geven in de gezondheid van de diverse groepen kinderen. Vanzelfsprekend zijn de buurtteams Jeugd en Gezin, de buurtteams Sociaal, de wijkverpleegkundige en de huisartsen het netwerk waarin we participeren. Vaak is met beperkte hulp escalatie te voorkomen. Ook geven de contacten inzicht in de wensen die er leven bij de Utrechters en of zij al initiatief hebben genomen dan wel willen nemen om aan hun eigen nood/wensen tegemoet te komen. De data die worden vastgelegd kunnen worden benut om inzicht te krijgen in groepen en eventuele volumes hulpvragen te voorspellen. «

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

Gezond leven

We zijn alert op initiatieven die helpen de gezonde keuze aantrekkelijk te maken (nudging) en waar mogelijk stimuleren we succesvolle initiatieven om de sprong te maken naar een groter schaalniveau. Via evenementen en activiteiten nodigen we Utrechters uit de stap te zetten naar een gezondere leefstijl. We gaan de verschillende leefstijlthema's meer in samenhang met elkaar en in de context van bijvoorbeeld de school, sport, het gezin of de buurt benaderen. Veerkracht is de rode draad van alle aanpakken. We sluiten daarbij aan bij initiatieven of vragen van bewoners zelf. Ook benutten we natuurlijke momenten (levensfasen) om een gezonde leefstijl onder de aandacht te brengen. De rol van de Jeugdgezondheidszorg wordt versterkt. Kansen zoals de start van de Tour de France in Utrecht of (nieuwe) allianties (Economic Board Utrecht, Netwerk Utrecht Zorg Ouderen) worden benut. »»

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

Naast de huidige leefstijlthema's als "Jongeren op Gezond gewicht" en "Alcohol- en drugspreventie"[2] is er de komende periode in de Gezond-leven lijn aandacht voor veerkracht en vitaliteit. We hebben naast alcohol, ook aandacht voor tabak en cannabisgebruik onder jongeren en andere mogelijk schadelijke trends. We zullen nog flexibeler inspelen op signalen uit de praktijk en alert zijn op aangrijpingspunten voor samenwerking.

Voldoende gezondheidsvaardigheden zijn een noodzakelijke voorwaarde voor een gezond leven. Dan gaat het erom dat Utrechters toegang hebben tot informatie, deze informatie kunnen begrijpen en kunnen gebruiken bij het maken van de gezonde keuzen. Voor mensen die door problemen met de Nederlandse taal of door gebrek aan (computer) vaardigheden onvoldoende uitgerust zijn, wordt nagegaan op welke manier deze achterstand kan worden ingelopen. Utrecht kent tal van plekken waar ontmoeting mogelijk is; bibliotheken worden nog meer benut dan al het geval was. We vinden het belangrijk om georganiseerde sport en andere informele beweegactiviteiten bij elkaar te brengen. De inrichting van de openbare ruimte wordt steeds vaker samen met de Utrechters vorm gegeven. Spelen, ontmoeten, recreëren, bewegen staan daarbij centraal. Kwaliteit van de buitenruimte neemt toe waardoor deze aantrekkelijker wordt voor de Utrechters.

Basisscholen vinden steeds vaker dat ook zij meer kunnen doen aan gezondheidsbevordering. Op verzoek van basisscholen leveren we gezond-heidsprofielen. Deze worden in een gesprek aan de leerkrachten toegelicht en zo worden scholen gefaciliteerd om gerichter te kunnen kiezen met welke maatregelen zij de gezondheid van hun leerlingen positief kunnen beïnvloeden.

Er is een wederzijdse relatie tussen gezondheid en werkloosheid en tussen gezondheid en armoede. Als je niet gezond bent is het moeilijker om aan werk te komen. Het hebben van werk beïnvloedt je gezondheid en je gezond voelen positief. Daarmee hebben gezondheidsproblemen consequenties voor de arbeidsmarkt en draagt de arbeidsmarkt bij aan de gezondheid van de inwoners. Gezonde mensen participeren meer. Het wel of niet rond kunnen komen beïnvloedt evenzeer de gezondheid en je gezond voelen. Leven in armoede beïnvloedt je gezondheid negatief en het versterkt het sociaal isolement. Dan is een goed netwerk in de wijk erg belangrijk. De Gezonde Wijkaanpak betrekken we bij de vernieuwing van het armoedebeleid, waarin gezondheid een stevige plek krijgt. We verkennen mogelijkheden voor positieve beïnvloedingsstrategieën op de lokale arbeidsmarkt en de wijkeconomie in relatie tot gezondheid. «««

[2] Klik hier voor het Preventie & Handhavingsplan alcohol

Gezonde wijk

- Van Gezonde Wijkaanpak naar gezonde buurtaanpak
- Gezond leven
- Gezonde leefomgeving

Gezonde leefomgeving

Bij de inrichting van de openbare ruimte en de stedelijke ontwikkelingen op gebiedsniveau hebben we de ambitie om gebieden gezond en duurzaam te ontwikkelen. We zijn alert op initiatieven die helpen de gezonde keuze aantrekkelijk te maken (bijvoorbeeld door vormen van nudging). Deelname van gezondheidsexperts en experts van de leefomgeving in ruimtelijke gebieds- en ontwikkelingsteams geven de mogelijkheid om ook op operationeel niveau gezondheid in te brengen in het afwegingskader. In gebieden die al in ontwikkeling zijn genomen wordt een optimalisatieslag doorgevoerd. Per casus wordt nagegaan wat de lessen zijn die we kunnen gebruiken in nieuwe stedelijke ontwikkeling. «««

Gezonde start

- Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)
- Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak
- Leefstijl en gezondheids-vaardigheden

Gezonde start

Wat is de maatschappelijke waarde van de Gezonde start?

Dit is de wens voor elk kind dat in Utrecht geboren wordt en hier opgroeit. We willen elk kind kansen bieden om zich optimaal te kunnen ontwikkelen en ontplooien. We investeren in de basisvaardigheden van kinderen en ouders. We veronderstellen dat door een stevige basis, tegenslagen makkelijker te verwerken zijn en problemen in de toekomst worden voorkomen of beperkt. Een gezonde start kan zo bijdragen aan het aanpakken van gezondheidsachterstanden.

In Utrecht dragen we met zijn allen elke dag bij aan het opvoeden van de kinderen. Ouders/ verzorgers zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Familieleden, zoals grootouders, dragen hun steentje bij en evenzo mensen in de buurt of wijk. Ook leerkrachten, sporttrainers en coaches, (gezondheids zorgprofessionals en medewerkers van de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf en allerlei vrijwilligers dragen bij aan een gezonde start. Elke volwassen Utrechter heeft een voorbeeld-functie naar de jeugd. ‘It takes a village, to raise a child’. »»

Utrecht, een stad waar kinderen gezond en veilig opgroeien met de mogelijkheid om zich maximaal te ontwikkelen en ontplooien.

Gezonde start

- Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)
- Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak
- Leefstijl en gezondheids-vaardigheden

Wat kunt u van de gemeente verwachten?

De gemeente zet in op het vergroten van de zelfredzaamheid van ouders/opvoeders en kinderen. Uitganspunt hierbij is dat het leven en ook het opvoeden altijd gepaard gaat met vragen en kleine problemen die veelal zelf of met steun van de omgeving kunnen worden opgelost. Gezinnen die dat nodig hebben, bieden we snel, kwalitatief goede informatie, ondersteuning en zorg waar grotere problemen zijn.

De ondersteuning sluit aan bij de vraag en eigen kracht van kinderen en ouders zelf. »»

Gezonde start

- Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)
- Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak
- Leefstijl en gezondheids-vaardigheden

Voorbeelden van de gemeentelijke inzet met de verschillende programma's voor gezondheid en Gezonde start zijn:

- De jeugdgezondheidszorg volgt de ontwikkeling van alle kinderen vanaf geboorte tot 18 jaar. Met de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma dragen we bij aan het voorkomen van infectieziekten. Op individueel niveau kunnen ouders met hun vragen terecht en adviseert de jeugdgezondheidszorg ouders over een gezonde ontwikkeling van hun kinderen. JGZ verwijst – waar nodig en tijdig – door naar zorg, maar wil met haar inzet ook zorgvragen voorkomen of beperken. In Utrecht is de jeugdgezondheidszorg versterkt in het helpen van ouders bij gewone opvoedingsvragen.
- Via de transformatie Zorg voor Jeugd geven we invulling aan de verantwoordelijkheden op basis van de Jeugdwet. Dat gebeurt via een samenhangende aanpak via drie sporen: gewoon opvoeden, basiszorg via de buurtteams en de aanvullende zorg.
- Onderwijs vormt de basis voor de ontwikkeling en ontplooiing van kinderen. Elke leerling verdient het onderwijs dat hem of haar stimuleert om talenten maximaal te ontwikkelen en te benutten.
- Inspectie kinderopvang
- Vitale sportverenigingen, laagdrempelige sportactiviteiten in de wijk en onder- en naschoolskennismakings sportaanbod.
- Gezonde seksuele ontwikkeling, ondermeer in samenwerking met GGDrU
- We richten de openbare ruimte zo in dat deze uitnodigt tot spelen en bewegen.
- In stand houden van voorzieningen als scholen, bibliotheken, parken, sportvoorzieningen, speelplekken en kinderboerderijen.
- We proberen vroegtijdig te signaleren en investeren wanneer jongeren overlast veroorzaken, dreigen af te glijden naar criminaliteit of strafbare feiten plegen
- We faciliteren de Gezonde school en stimuleren de Vreedzame school en de Vreedzame wijk. De aangesloten organisaties richten zich op het aanleren van omgangsnormen en community-vaardigheden bij kinderen.

Meer informatie over wat de gemeente op dit vlak doet, vindt u op www.utrecht.nl/bouwen-aan-een-gezonde-toekomst/

Ruimte voor versterking en vernieuwing

Op vele manieren draagt de gemeente bij aan gezondheid van inwoners en een gezonde stad. We zien ruimte voor vernieuwing en versterking door aan te sluiten bij nieuwe ontwikkelingen in de samenleving, en ook door binnen de gemeentelijke organisatie meer de verbinding te zoeken. Een aantal thema's noemen we. Dit is overigens een dynamisch en permanent proces dat niet eindigt met de looptijd van dit beleid. ‹‹‹

Gezonde start

- **Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)**
- **Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak**
- **Leefstijl en gezondheids-vaardigheden**

Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)

Prioriteit heeft de gezonde start voor jonge kinderen (tot 6 jaar) en hun ouders (vanaf zwangerschap). Daar wordt de basis gelegd voor een gezonde ontwikkeling van de kinderen. Ook zijn we extra alert bij opgroeiende kinderen in een kwetsbare situatie. We weten dat langdurige ziekte van een van de ouders, psychische problemen in het gezin of zorgen over rondkomen ook bij de kinderen tot psychische spanningen leiden die belemmerend zijn voor een gezonde ontwikkeling.

Gezondheidsvaardigheden (informatie kunnen verkrijgen, begrijpen en gebruiken) zijn noodzakelijk voor het maken van gezonde keuzes. Zo nodig dragen we bij aan het vergroten hiervan bij kinderen en hun ouders.
De jeugdgezondheidszorg maakt ouders bewust van wat zij zelf kunnen doen om de (talent)ontwikkeling van hun jonge kind te stimuleren en leidt kinderen met een (risico op) ontwikkelingsachterstand toe naar voorschoolse educatie. Zo krijgen kinderen de kans om beter voorbereid mee te doen op school. ‹‹‹

Gezonde start

- Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)
- **Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak**
- Leefstijl en gezondheids-vaardigheden

Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) verstevigt haar bijdrage in de gezonde wijk- en buurtaanpak. De locaties van de JGZ in de wijk zijn niet alleen natuurlijke en laagdrempelige ingangen voor ouders, ook zijn deze professionals logische partners in de gezonde wijk aanpak. Er is veel (praktijk)kennis aanwezig.

Op collectief niveau worden data geanalyseerd om op deze manier ook informatie op groeps-niveau te verkrijgen. Door de contactmomenten met de kinderen en ouders kan de JGZ in een vroeg stadium ontwikkelingsproblemen bij de kinderen signaleren. Deze kunnen het gevolg zijn van armoede in het gezin, vechtscheidingen of psychiatrie - dan wel verslavingsproblematiek bij de ouders.

Het gezamenlijk optrekken met de ouders, gemeenschap/community en het samenwerken in het netwerk van formele én informele partijen in de buurt (bijvoorbeeld (voor-)school, (gezondheids)zorgprofessionals, buurtteams en organisaties voor sport en welzijn) draagt bij aan gezonde start en ontwikkeling van kinderen en versterkt de eigen regie van de ouders. «««

Gezonde start

- Focus op het jonge kind (-9 maand tot 6 jaar)
- Jeugdgezondheidszorg in de gezonde buurtaanpak
- **Leefstijl en gezondheids-vaardigheden**

Leefstijl en gezondheidsvaardigheden

We vernieuwen aanpakken op leefstijl en gezondheidsvaardigheden van kinderen en jongeren. We werken meer integraal, meer vanuit de context (buurt, gezin, school) en meer in aansluiting op initiatieven. Bijvoorbeeld op thema's als gezond gewicht, mentale fitheid, veiligheid, seksuele gezondheid en alcohol- en middelengebruik en tabak, via specifieke programma's, zoals Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG), of via lichte opvoedondersteuning aan de ouders. Wij werken samen met partners als buurtteams Jeugd en gezin, voorscholen, kinderdagverblijven, basisonderwijs, voortgezet onderwijs en passend onderwijs aan het ontwikkelen van talent en het versterken van de ontwikkelingen (cognitief en mentaal) van kinderen en jongeren.

Basisscholen vinden steeds vaker dat ook zij meer kunnen doen aan gezondheidsbevordering. Op verzoek van basisscholen leveren we gezondheidsprofielen. Deze worden in een gesprek aan de leerkrachten toegelicht en zo worden scholen gefaciliteerd om gerichter te kunnen kiezen met welke maatregelen zij de gezondheid van hun leerlingen positief kunnen beïnvloeden. «««

Vervolg

Uitnodiging naar de stad

We nodigen u uit om initiatief te nemen, samenwerking te zoeken en individueel of met anderen bij te dragen aan gezond leven en wonen in onze stad. Aan Utrecht als een stad waar inwoners gezond en veerkrachtig zijn, waar we met elkaar graag wonen, werken en leven en waar iedereen de moeite waard is.
Deze uitnodiging doen we nu aan u en ook in de komende jaren. Dit doen we op verschillende momenten, via de wijken en via sectoraal beleid. We denken hierbij aan de agenda voor initiatief, bewonersavonden, stadsgesprekken, wijkgesprekken et cetera.

Uitwerking ‘Wat kunt u van de gemeente verwachten?’

Dit volksgezondheidsbeleid is op hoofdlijnen neergezet. Zowel bij de fysieke ontwikkeling en inrichting van stad als in het sociaal domein (drie decentralisaties) zijn er grote veranderingen ingezet. De verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de gemeente op het fysieke domein en in het sociale domein is veranderd. Met ‘Bouwen aan een gezonde toekomst’ beogen we deze bewegingen met elkaar te verbinden en aan te grijpen als kans om Utrecht als stad nog aantrekkelijker te maken.

Omdat meerdere programma’s bijdragen aan gezondheid en volksgezondheid op haar beurt bijdraagt aan andere beleidsdoelstellingen vindt uitwerking plaats in de diverse portefeuilles. In de programmabegroting en de jaarstukken komen deze samen. De uitwerking vanuit de portefeuille Volksgezondheid is als bijlage 1 opgenomen.

Alleen met een brede samenwerking, waarbij de gemeente deel uit maakt van een netwerk van publieke en private partijen kunnen we met succes bouwen aan een gezonde toekomst. Dit vraagt om draagvlak op ambities en doelen voor de stad, wijk en buurt. Ook vraagt het om ruimte voor verbinding en samenwerking. De gemeente is hierbij een van de partijen. Vooraf zijn er dus geen gedetailleerde of weinig flexibele uitvoeringsprogramma’s beschikbaar.

Nieuwe manier van monitoren

Bij de vernieuwende aanpak rondom maatschappelijke waarde past een andere vorm van monitoren. Niet alles dat telt, kan geteld worden. Naast dat we een aantal indicatoren op de traditionele manier monitoren, gaan we ook horizontaal verantwoorden met meer kwalitatieve analyses. In deze kwalitatieve laag nemen we op wat de gemeente en samenwerkingspartners hebben bijgedragen aan de beoogde effecten. Dit doen we vanuit het perspectief van de eindgebruiker en/of van de partners in het netwerk. Bij de programmabegroting 2016 doen wij een voorstel.

We overwegen een visitatiecommissie in te stellen die ons werk waardeert in relatie tot vergelijkbare steden.

Data die niet tot herkenbare personen herleidbaar zijn, delen we met partners als zij waarde kunnen toevoegen aan de gezonde stad en ondersteuning bieden aan bijvoorbeeld het werken aan een gezonde buurt- en wijk. Daarnaast worden de resultaten van de Volksgezondheidsmonitor Utrecht meer algemeen open gesteld en gedeeld in de vorm van open data vanuit de gedachte: ‘kennis delen is kracht’. ‹‹‹

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst

Wat kunt u vanuit de portefeuille Volksgezondheid verwachten?

De gemeente Utrecht pakt de taken op die van een overheid verwacht mogen worden. In deze bijlage gaan we in op de bijdrage vanuit de portefeuille Volksgezondheid. Gezondheid zien we als doel op zichzelf en ook als middel. De gezondheid van de Utrechters wordt gevolgd en activiteiten worden ingezet om de gezondheid van de Utrechters te bewaken, beschermen en te bevorderen zodat Utrechters zich gezond kunnen voelen, zijn en blijven. Daar waar de gezondheidsachterstanden het grootst zijn, onderzoeken we wat kan bijdragen om de gezondheid te verbeteren.

Onderwijs, Werk en Inkomen en een gezonde en veilige leefomgeving en tijdig medische zorg en ondersteuning zijn daarbij belangrijk. Vandaar dat we vanuit Volksgezondheid ook bijdragen aan andere portefeuilles binnen de gemeente Utrecht. Utrecht maken we samen; samenwerking met inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en experts is vanzelfsprekend. Waar mogelijk worden initiatieven gestimuleerd die de gekozen beleidsrichting ondersteunen en binnen de kaders vallen. Zo bouwen we samen aan een gezonde toekomst. »»

Bijlage

- **Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst**
- **Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015**

Gezonde stad

- Gezondheidsexpertise: zicht hebben op en inzicht in de gezondheid van de Utrechters en het signaleren van trends daarin. Adviseren over de te bewandelen weg om gezondheidsachterstanden te verkleinen.
- Uitvoeren van actie begeleidend en uitvoerend onderzoek bij activiteiten die de gezondheid van de Utrechters verbetert. Uitvoeren van de gezondheidspeiling. Bronnen raadplegen en toegankelijk maken. Uitbrengen van de Volksgezondheids Monitor Utrecht en datasets beschikbaar stellen voor anderen
- Menselijke waardigheid. Handvatten bieden om al situaties te herkennen die al dan niet om overheidsinterventie vragen (mensenrechtenstad)
- Verlenen toegang tot noodzakelijke medische zorg en eventuele knelpunten via de Directeur Publieke Gezondheid agenderen bij de desbetreffende gezondheidszorginstellingen.
- Interveniëren bij woon-hygiënische problematiek;
- Gezondheidsexpertise wordt ingebracht bij de portefeuilles verkeer, fysieke ruimtelijke ontwikkeling, groen waardoor lucht, bodem en waterkwaliteit de komende jaren verbetert
- Gezondheidsexpertise wordt ingebracht in de specifieke ontwikkelgebieden zoals Tweede Fase Stationsgebied, Merwedezone, Defensieterrein etc en draagt bij aan het creëren van een gezonde leefomgeving:
- Signaleren van gezondheidsrisico's en/ of nieuwe risicogroepen, doorgronden wat de achtergrond is van de gesignaleerde problematiek en zo nodig agenderen bij verantwoordelijke partners.
- Signaleren en verkennen van nieuwe ontwikkelingen die positief bijdragen aan gezondheid en deze actief inbrengen in Utrechtse activiteiten van zowel publieke als private partijen.

Versterking of vernieuwing

- Gezondheidsexpertise: doorontwikkelen van de Volksgezondheidsmonitor tot een actueel, transparant en toegankelijk kennisinstrument.
- Versterken expertise gezondheidsadvisering in ruimtelijke ontwikkelingen.
- Ontwikkelen van gezondheidsexpertise over virtuele leefomgeving met aandacht voor de positieve (oa contact) en negatieve (oa cyberpesten) kanten.
- Menselijke waardigheid
  Operationalisering van het begrip menselijke waardigheid, samen met MO en met de Universiteit voor de Humanistiek.
- Stimuleren van beweging rond duurzaam, gezond en lokaal voedsel
- Stimuleren zelfmanagement, waar mogelijk toepassen van en vergroten gezondheidsvaardigheden
- Vernieuwing aanpak gezonde leefstijl en gedrag (gewicht, voeding, alcohol, tabak, cannabis) in een integrale en contextgerichte Gezond-leven lijn. »»

Bijlage

- **Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst**
- **Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015**

Gezonde wijk

Continuering van de Gezonde Wijkaanpak: een integrale en gebiedsgerichte aanpak gericht op aanpakken gezondheidsachterstanden vanuit vier sporen: maatschappelijke participatie, aanleren van een gezonde leefstijl, creëren van een gezonde leefomgeving en borgen van een toegankelijke zorg en ondersteuning maatschappelijke participatie.

Versterking of vernieuwing

- Ontwikkeling gezonde buurtaanpak. Opstellen buurtverkenning met acht buurtschetsen. Samen met Wijken en collega's andere portefeuilles worden schakelbijeenkomsten georganiseerd. Dat leidt tot een gebiedsagenda om de gezondheidsachterstanden te verkleinen. De ontwikkelingen in gezondheid worden actief door middel van onderzoek gevolgd.
- Daar waar gezondheidsachterstanden verkleind kunnen worden via het bevorderen van een gezonde leefstijl zal vanuit Volksgezondheid het initiatief worden genomen om in samenspraak met inwoners activiteiten te entameren en te faciliteren. De bedoeling is om te komen tot duurzame leefstijlverbetering. De Utrechters hebben een sturende rol
- Versterking gezondheidsadvisering in ruimtelijke projecten via de gebiedsteams om gezondheid van de Utrechters te beschermen en te bevorderen
- Gezondheidsexpertise inbrengen in armoede beleid om op deze manier bij te dragen aan het verhogen van meedoen naar vermogen en de mogelijkheden te vergroten om rond te kunnen komen.
- Gezondheidsexpertise inbrengen bij welzijn, cultuur en sport en zo bijdragen aan een aantrekkelijk klimaat om te ontspannen en te bewegen in Utrecht. »»

Bijlage

- **Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst**
- **Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015**

Gezonde start

- Uitvoering rijksvaccinatieprogramma
- Monitoring en screening en zo nodig door-geleiding naar ondersteuning of medische en jeugd zorg
- Inzicht in groeperingen waar inzet op preventie erger voorkómt
- Uitvoeren preventieve gezondheids-onderzoeken
- Advisering bij gewoon opvoeden en gezond en veilig opgroeien
- Toeleiding naar voor- en vroegschoolse educatie
- Uitvoeren van inspecties bij kindercentra, waar noodzakelijk voeren van een handhavings-procedure

Versterking of vernieuwing

- Vernieuwing aanpakken op leefstijl en gezondheidsvaardigheden in Gezond-leven lijn
- Ondersteuning bij gewone opvoedingsvragen
- Focus op het jonge kind en opgroeiende kinderen in kwetsbare situaties
- Actieve rol van jeugdgezondheids-zorgprofessionals in gezonde buurtaanpak

Vertaling naar begroting 2016, programma Volksgezondheid

Het nieuwe gemeentelijke Volksgezondheidsbeleid 2015-2018 is een uitnodiging aan de stad, waarbij wij inwoners, maatschappelijke organisaties en experts uitnodigen om bij te dragen. Want, Utrecht maken we samen.
Daarbij past dat we werken met één doelstelling “Utrecht, een stad waar inwoners gezond en veerkrachtig zijn” en één hoofdindicator ”percentage inwoners met een uitstekende tot (zeer) goed ervaren gezondheid”. Dit bereiken wij door langs de genoemde drie hoofdlijnen te werken Gezonde stad, Gezonde wijk en Gezonde start.

Voor de financiële bijdrage aan de doelstelling werken wij met een overkoepelend budget. Dit budget valt binnen het huidige kader, circa € 22 mln. (25 mln. lasten en 3 mln. baten). In de programmabegroting 2016 volgt het meest actuele overzicht. ‹‹‹

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programma-begroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Bewoners en bestuur		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Kwaliteit van dienstverlening	**Nu:** Informatie aan bewoners en publieks-dienstverlening (KCC) (oa. afspraken JGZ, TBC, Reizigers). **Kans:** aansluiten mogelijkheden Stadskantoor
	Aantrekkelijke stad, stad van kennis en cultuur	**Nu:** Profilering Utrecht, relatie stakeholders, internationaal partner, samenwerking en ruimte voor initiatief.
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde inwoners en gezonde stad is een aantrekkelijke stad	**Kans:** Profilering als Gezonde stad, versterking relatie gezondheidssector en onderwerp voor internationale oriëntatie en subsidies, gezonde initiatieven en samenwerking met bewoners en organisaties.
Stedelijke ontwikkeling		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	De bebouwde omgeving is veilig leefbaar en tast de gezondheid niet aan.	**Nu:** Veiligheid, leefbaarheid, milieu en gebruik van de bebouwde omgeving voldoen aan wet- en regelgeving. **Kans:** verbinding met gezondheidsbevordering.
	Versterken vitaliteit en leefbaarheid van de stad en de ruimtelijke kwaliteit van de stad verbeteren.	**Nu:** Gezondheidsadvisering bij ruimtelijke ontwikkeling. **Kans:** Gezonde leefomgeving. (Nieuwe Ruimtelijke Strategie Utrecht)
	Krachtwijken: verbeteren van situatie van en het perspectief voor bewoners op het gebied van wonen, werken, leren, integreren, veiligheid en gezondheid.	Nu: Wijkactieprogramma's 4 krachtwijken. **Kans:** Gezondheidsachterstanden verminderen; uitbreiden met buurtjes met vergelijkbare problematiek. (Wijkactieprogramma's alle wijken)
	Verbeteren huisvesting bijzondere groepen (ook gevolgen van extramuralisering; wonen en zorg).	**Nu:** Samenwerking met partners vanuit Woonvisie (Woonvisie); verhuisadviseur ouderen.
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde stad • Gezonde wijk	**Kans:** Risico's langer thuis wonen (wonen én zorg); doorstroming ouderen met behoud sociale netwerk.

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Duurzaamheid		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	30% minder CO2 uitstoot in 2020.	**Nu:** CO2 reductie voor gezonde leefomgeving.
	Utrecht heeft een gezonde lucht (minimaal voldoen aan EU-normen voor fijn stof en stikstofdioxide).	**Nu:** Reductie luchtverontreiniging door verkeer; stimuleren gebruik fiets en ov; maatregelen obv roetkaart (uitvoering NSL). **Kans:** Ook aandacht voor voetganger.
	Zo min mogelijk geluidsoverlast en veilige leefomgeving (meer doen dan wettelijke eisen).	**Nu:** Bij ruimtelijke ontwikkelingen aanvullende randvoorwaarden stellen; kansen aangrijpen om bestaande knelpunten te verbeteren; geluids-sanering woningen. (Gezonde lucht voor Utrecht, Geluidnota)
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	De bodem is geschikt voor het gewenst gebruik, zonder gevaar voor de gezondheid. • Gezonde beweging en gezonde leefomgeving	**Nu:** Bodemverontreiniging voorkomen en sanering bij risico's voor gezondheid
Bereikbaarheid		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	De fiets als primair vervoermiddel in een verkeersveilige stad. Mensen kiezen vaker voor de fiets.	**Nu:** Projecten en maatregelen die gebruik fiets aantrekkelijker maken. (Op weg naar Utrecht fietsstad) **Kans:** Ook aandacht voor voetganger.
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde beweging, gezonde leefomgeving.	

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Openbare ruimte en groen		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	De openbare ruimte is veilig en functioneel.	**Nu:** Onderhoud wegen, groen, bruggen, kades, verlichting, verkeerslichten, rioolsysteem etc.
	De openbare ruimte is groen, schoon en nodigt uit tot ontmoeting.	**Nu:** Schoon houden buitenruimte; onderhoud groen; vergunning en handhaving.
	Goed functionerend rioolstelsel.	
	Afval inzamelen.	**Nu:** Basis voorwaarde voor gezondheid; afval als grondstof, milieubewustzijn stimuleren.
	Inrichten groen: aantrekkelijke en bereikbare groene leefomgeving.	**Nu:** inrichting buurtgroen, parken, recreatie om de stad, ruimte voor stadsnatuur. **Kans**: Buurtbeheer bewoners en maatschappelijke initiatieven rond voedsel en stadslandbouw. Water (ook gebruik en klimaat). (Groenstructuurplan, Meerjaren Groen Programma, Rioleringsplan, Afvalbeleid etc)
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde mensen gebruiken en zetten zich in voor hun leefomgeving.	

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Werk en inkomen		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Utrecht is een economisch vitale stad.	**Nu:** Versterken van de fysieke economische structuur. **Kans:** Ontwikkelingen met regio bv. Health port en EBU (groen, slim en gezond).
	Utrechters werken of participeren naar vermogen en zijn zelfredzaam.	**Nu:** Bevorderen werkgelegenheid, ook voor onderkant arbeidsmarkt, bevorderen kenniseconomie, goede dienstverlening aan ondernemers. Werkgelegenheidsoffensief. **Kans:** Gezondheidsvaardigheden en versterking zelfredzaamheid.
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	Utrechters worden niet financieel belemmerd om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. • Gezonde mensen doen (beter) mee • Gezonde stad is aantrekkelijke vestigingsplaats • Grote gezondheidssector, kennisinstituten en opleidingen, die bijdragen aan werkgelegenheid en vitaliteit stad • Voldoende gezondheidsvaardigheden en veerkracht dragen bij aan participatie • Financiële problemen vormen gezondheidsrisico	**Nu:** Financiële ondersteuning, bijstandsuitkering, armoedebestrijding, U-pas, budgetbeheer, toeslagen **Kans:** versterken verbindingen met en voor gezondheid incl. voorkómen of beperken van problemen (kadernota Participatie en inkomen, Werken aan Werk, Armoede en Schuldhulpverlening, Economische Agenda Utrecht)
Onderwijs		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Alle Utrechtse leerlingen van 0-12 jaar bereiden zich voor op het behalen van een startkwalificatie en ontwikkelen hun talenten.	**Nu:** VVE, scholen, schoolmaatschappelijk werk op school (via buurtteams). **Kans:** Gezondheidsvaardigheden, leefstijl, voeding,veerkracht
	Alle Utrechtse leerlingen van 12-23 jaar behalen een startkwalificatie en ontwikkelen hun talenten. Zoveel mogelijk Utrechters gebruiken de bibliotheek.	**Nu:** Scholen, schoolmaatschappelijk werk (via buurtteams). **Kans:** Gezondheidsvaardigheden, leefstijl, voeding, veerkracht (Utrechtse Onderwijs Agenda) **Nu:** Talentontwikkeling, informatie, (ict-) dienstverlening, educatieve, culturele en sociale functie, samenwerking in wijk.
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Jeugdgezondheidszorg met o.a. verwijzing VVE, Gewoon opvoeden ouders, Jeugdmonitor.	**Kans:** Bijdrage gezondheidsvaardigheden, bijdrage sociale leefomgeving (ontmoeting, zingeving, daginvulling)

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Maatschappelijke ondersteuning		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Utrechters organiseren zelfstandig activiteiten, voelen zich meer verantwoordelijk voor omgeving en kunnen de civil society (beter) ondersteunen en vormgeven. Utrechters ervaren zo min mogelijk drempels, fysiek of sociaal, om deel te nemen aan het dagelijks leven. Utrechters zijn in staat om samen met hun directe omgeving een adequate oplossing te vinden voor hun (zorg)vraag. Utrechters die zeer beperkt zelfredzaam zijn ervaren, met behulp van een solide vangnet, voldoende kwaliteit van leven.	**Nu:** Basisvoorzieningen zijn georganiseerd en initiatieven, vrijwilligers en mantelzorgers ondersteund bv. Sociaal makelaars, welzijnsaccommodaties, Initiatievenfonds, Stp. Mantelzorg, toetsen van toegankelijkheid en bruikbaarheid voorzieningen voor mensen met een beperking, taalvaardigheid voor zelfredzaamheid. (WMO-kadernota en uitvoeringsplannen Meedoen naar Vermogen, Agenda 22, Routekaart Vernieuwend Welzijn, Kadernota vrijwillige inzet, nota Zelfbeheer etc) **Nu:** Netwerk van Buurtteams. Aanvullende ondersteuning voor mensen die dat nodig hebben (maatwerkvoorzieningen). Opvang en beschermd wonen voor mensen die niet in staat zijn zelfstandig te leven en een mogelijk gevaar voor zichzelf of anderen vormen (psychiatrische en/of verslavingsproblemen en/ of verstandelijke beperkingen); dak- of thuislozen, ongedocumenteerden). Huiselijk geweld en kindermishandeling, **Kans:** versterken verbindingen met en voor gezondheid incl. voorkómen of beperken van problemen
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde mensen doen (beter) mee • Voldoende gezondheidsvaardigheden en veerkracht dragen bij aan participatie • Delen (monitor en netwerk) informatie • Signaleren en bijdragen aan vangnet specifieke (gezondheids-)risicogroepen en situaties	

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Jeugd		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Kinderen in de stad groeien gezond en veilig op en kunnen zich daarbij maximaal ontwikkelen en ontplooien. Zelfredzaamheid van ouders en kinderen wordt versterkt. Gezinnen die dat (tijdelijk) nodig hebben worden ondersteund: om de zelfstandigheid te versterken en om veilige en gezonde ontwikkeling mogelijk te maken. Zorg voor jeugd sluit goed aan bij de vraag van de gebruiker, is snel beschikbaar en eenvoudig en efficient georganiseerd.	**Nu:** Basisvoorzieningen zijn georganiseerd en initiatieven worden ondersteund (bv. bijdrage aan Gewoon opvoeden met jongerenwerk, participatie, de verwijsindex, en subsidies voor jeugd en vrije tijd). **Nu:** Netwerk van buurtteams Jeugd en Gezin Passende aanvullende zorg voor gezinnen die dat nodig hebben (gespecialiseerde jeugdhulp). **Nu:** Passende uitvoering van jeugdbescherming Nieuwe stijl om veiligheid van kinderen te borgen (oa. meer inzet op preventie). (Kadernota en uitvoeringsplannen Zorg voor Jeugd)
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde wijk en Gezonde start	**Kans:** versterken verbindingen met en voor gezondheid incl. voorkómen of beperken van problemen

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Volksgezondheid		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid (PB 2015)	Alle Utrechters weten hun gezondheid bewaakt en beschermd.	**Nu:** Monitoring gezondheidssituatie Utrechters. Gezondheidsadvisering bij ruimtelijke en bereikbaarheidsplannen. Toezicht en handhaving kinderopvang. Jeugdgezondheidszorg (rijksvaccinatieprogramma, monitoring en screening, preventieve gezondheidsonderzoeken, adviseren in opvoeden en opgroeien, verwijzen en samenwerken in de wijk). Leefstijlinterventies (alcohol, seksuele gezondheid, tabak, gezond gewicht etc.). Voedselstrategie.
	De gezondheidsverschillen verminderen door gezondheid van Utrechters te bevorderen.	**Nu:** Gezonde Wijkaanpak, samenhangende aanpak in wijken en buurten met grootste gezondheids-achterstanden (gezond meedoen, gezonde leefstijl, gezonde fysieke en sociale leefomgeving, toegankelijke zorg en ondersteuning).
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	Kwetsbare Utrechters vinden naar vermogen de weg terug naar zelfstandigheid en meedoen. • Zie bullits bij de programma's	**Nu:** Preventie, zorg en duurzaam herstel, uitgaande van participatie en eigen kracht van mensen. (expertise bij omgevingsbeheer opvangvoorzieningen, Voorkom Huisuitzetting, voorkomen en aanpak Woonoverlast, Brede centrale toegang, sociaal medische zorg en waar mogelijk toeleiding naar reguliere zorg, (medische) hulp prostituees, project Voorzorg). **Kans:** zie nieuwe Volksgezondheidsbeleid 2015-2018 met Gezonde stad, Gezonde wijk/buurt en Gezonde start. Maatschappelijke en gemeentebrede benadering van gezondheid. Positieve gezondheid/ veerkracht, voorkómen, aandacht voor gezondheidsvaardigheden, initiatiefkracht en zelfmanagement, gezondheidsexpertise en advisering doorontwikkelen (oa. bij armoede, werk en leefomgeving), menselijke waardigheid, signaleren en agenderen risico's en VMU als kennisinstrument. (Volksgezondheidsmonitor 2014, Volksgezondheidsbeleid 2015-2018, Proceskader gezondheidsadviezen in ruimtelijke ontwikkelingen)

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Veiligheid		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	In Utrecht werken we samen aan een stad waar mensen veilig zijn en zich veilig voelen. Wijkveiligheid en veiligheidsgevoelens nemen toe. Jeugdoverlast en criminaliteit nemen af. In Utrecht zijn incidenten en verstoring van de openbare orde voorkomen en bestreden.	**Nu:** Integrale aanpak van verschillende vormen van geweld (oa. huiselijk geweld, uitgaansgeweld) Integrale aanpak inbraak, met extra aandacht voor kwetsbare groepen oa. senioren. Intensieve aanpak overlast gevende en criminele gezinnen. **Nu:** Uitvoeren van gebiedsgerichte aanpak (gebiedsmanagers veiligheid). **Nu:** Uitvoeren aanpak jeugd en veiligheid (stedelijke ketenaanpak met wijkgerichte uitvoering). Gericht op jeugdgroepen, persoonsgerichte aanpak, op ouders, buurtbewoners en ondernemers. Dagbesteding en jeugdhulp (irt. buurtteams J&G).
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Alcohol programma (preventie naast handhaving) • Gezonde stad en Gezonde wijk • Gezonde start, Jeugdgezondheidzorg (preventie) • (Monitor) informatie en expertise • Vangnet (kennis van doelgroep en zorgnetwerk) • Bijdrage aan (voorkomen) woonoverlast • Veldwerk en netwerken (signaleren, preventie) • Signaleren en agenderen gezondheidsrisico's	**Nu**: Uitvoeren van activiteiten ter voorkoming en bestrijding van calamiteiten, crises en verstoringen van openbare orde (vergunningverlening, gemeentelijke crisisbeheersingsprocessen, onderdeel van VRU, coffeeshopbeleid, radicalisering). **Kans:** fysieke, sociale en virtuele leefomgeving, JGZ in wijknetwerk. Participatie en veiligheidsbeleving (Integraal Veiligheidsplan 2015-2018).
Cultuur		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Utrecht is een aantrekkelijke cultuurstad met internationaal allure. Utrecht kent een breed, divers, samengesteld publiek van kenners en niet-kenners, dat deelneemt aan het culturele leven in de stad, op locaties in zowel in de binnenstad als de verschillende wijken.	**Nu:** Profilering Utrecht als aantrekkelijke stad, stad van kennis en cultuur. **Nu:** Faciliteren voldoende culturele accommodaties in binnenstad en diverse wijken. Ondersteunen culturele instellingen en makers. **Nu:** 3 wijkcultuurhuizen. Ondersteunen amateurverenigingen. Cultuur op school. Kunst in wijken en openbare gebouwen uit Fonds Stadsverfraaiing. Kunst(activiteiten) in stationsgebied. (Actualisering Cultuurvisie 2012-2022 Open Ruimte Benut)
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde mensen doen (beter) mee • Gezonde stad is aantrekkelijke stad	**Kans:** community-culture ontplooien; cultuur als middel (talentontwikkeling, zingeving, ontmoeting dragen bij aan gezondheid)

Bijlage

- Bijlage 1 - Bijdragen vanuit portefeuille Volksgezondheid aan Bouwen aan een gezonde toekomst
- Bijlage 2 - Illustratie gemeentelijke inzet voor Volksgezondheid op basis van Programmabegroting 2015

Programma's (Programma-begroting 2015)	Doelstellingen in relatie tot gezondheid (Bron: Programmabegroting 2015)	BELEID EN AANPAK: inzet nu en kansen voor versterking (met link naar beleidsnota's)
Sport		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Zoveel mogelijk Utrechters sporten en bewegen en vinden en ontwikkelen zo hun eigen talent. (meer Utrechters sporten bij verenigingen mn. in krachtwijken; meer Utrechters met een beperking hebben voldoende mogelijkheden tot sporten).	**Nu:** Stimuleren en ondersteunen van vernieuwende concepten en samenwerking rond sportdeelname jeugd: bv. Wijksportteams met aandacht voor Vreedzaam, ondersteuning bewonersinitiatieven vanuit Harten voor Sport met aandacht voor 'eigen kracht', terugdringen wachtlijsten, begeleiding minder vitale sportverenigingen /bijdrage sportparticipatie . Zvm. mensen 'uit de zorg' in beweging door bv. 'Sport op Maat', opleiden sportcoaches binnen verenigingen, aandacht binnen netwerk van buurtteams J&G, bij Grand Départ etc. (Sportnota 2011-2016)
	Voldoende kwalitatief goede en toegankelijke basisvoorzieningen.	**Nu:** Gemeentelijke accommodaties en bijdragen aan kunstijsbaan, skatepark en vechtsportplek.
	Utrechtse zwembaden van goede kwaliteit.	**Nu:** 4 zwembaden (met tevreden bezoekers). (incl. instructiezwemmen en schoolzwemmen).
	Utrechtse sportparken en sporthallen van goede kwaliteit.	**Nu:** Onderhoud en beheer van 15 sporthallen, sportparken, atletiekbanen etc. Energiebesparing, duurzaamheid
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Gezonde stad en Gezonde wijk • Jeugdgezondheidszorg en Gezonde start	**Kans:** Georganiseerde sport en andere beweegactiviteiten bij elkaar brengen. Sport ook als middel (ook talentontwikkeling, zingeving, ontmoeting dragen bij aan gezondheid)
Vastgoed		
Doelstellingen die bijdragen aan gezondheid	Utrecht heeft voldoende, kwalitatief goed en optimaal gespreid gemeentelijk vastgoed dat activiteiten mogelijk maakt die bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.	**Nu:** Uitvoeren ontwikkeling, beheer en exploitatie waar het gaat om wettelijke taken en basisvoorzieningen die niet of onvoldoende door de markt opgepakt worden. Vastgoedloket en Makelpunt.
	Utrecht heeft kwalitatief goede (multifunctionele) accommodaties waarin verschillende gebruikers naar tevredenheid functioneren dan wel samenwerken.	**Nu:** Loketfunctie voor huurders en gebruikers. (Meerjarig perspectief Utrechts Vastgoed, kadernota Vastgoed)
Hoe gezondheid bijdraagt aan sectorale doelstellingen	• Een gezonde stad is een aantrekkelijke stad waar inwoners actief gebruik maken van accommodaties	**Kans:** optimaal benutten van accommodaties voor stimuleren en faciliteren van maatschappelijke initiatieven

Colofon

Uitgever
Gemeente Utrecht

Fotografie
Ruth Catsburg (40), Berry Geerligs (20), Jan Lankveld (15, 16, 17, 19, 45), Willem Mes (14),
Robert Oosterbroek (9, 18, 23, 24, 30, 36, 39, 42), Marnix Schmidt (1, 27),
Merijn van der Vliet (28, 29, 44), Allard Willemse (31),
diverse foto's uit beeldbank Utrecht en archief Volksgezondheid,
icoon 'Gezonde start' door Freepik van www.flaticon.com

Vormgeving
Tappan Communicatie, Den Haag